

KADININ İNSAN HAKLARI
YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ

kihep

kadının
insan hakları
eğitim programı

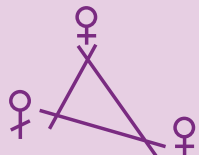
HAKLARIMIZ İÇİN DAYANIŞMAYA,
EŞİTLİK İÇİN MÜCADELEYE

KADININ İNSAN HAKLARI – YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ

Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği (KİH-YÇ), Türkiye’de ve dünyada kadınların insan haklarını savunmak ve hayata geçirmek amacıyla 1993 yılında kurulmuş bağımsız bir kadın örgütüdür. Adını Birleşmiş Milletler’in aynı yıl Viyana’da düzenlediği İnsan Hakları Dünya Konferansı’nda savunulan “kadın hakları insan haklarıdır” söyleminden almıştır. KİH-YÇ, 20 yılı aşkın bir zamandır kadının insan haklarının eksiksiz uygulanması ve kadınların hayatın her alanında özgür bireyler ve eşit yurttaşlar olarak katılımını desteklemek amacıyla kadınlar için hak bilinci geliştirme, savunuculuk, dayanışma ağları oluşturma ve feminist bilginin üretilmesi ve yaygınlaştırılması alanlarındaki çalışmalarını aralıksız sürdürmektedir. Yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde yürüttüğü bu çalışmalarının sonucunda KİH-YÇ, Türkiye’de kadının insan hakları eğitiminin yaygınlaşmasına ve yasal reformların gerçekleşmesine önemli katkılar sağlamış, Müslüman toplumlar arasında kapsamlı bir ağ kurmuş ve Birleşmiş Milletler’de kadının insan haklarının önde gelen savunucularından biri olmuştur.

Toplumsal cinsiyet eşitliği ve sosyal adaletin gelişmesine katkılarından dolayı 1999 yılında Kalkınmada Kadın Hakları Derneği (AWID) tarafından Öncü Çözümler Ödülü’ne layık görülen Dernek, 2005 yılında ECOSOC (BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi) nezdinde Özel İstişari Statüsü almıştır. KİH-YÇ, yasal reformlar için gerçekleştirdiği kampanyalar, kadınların cinsel, bedensel ve doğurganlık hakları için Müslüman toplumlar arasında oluşturduğu Müslüman Toplumlarda Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu (CSBR) adı altındaki dayanışma ağları ve yürüttüğü savunuculuk çalışmalarından dolayı, 2007 yılında Gruber Vakfı Uluslararası Kadın Hakları Ödülü’nü kazanmıştır.

KADININ İNSAN HAKLARI
YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ

KADININ İNSAN HAKLARI EĞİTİM PROGRAMI (KİHEP)

*“Haklarımı
savunmam
ve sessiz
kalmamam
gerektiğini
öğrendim,,*

KİHEP Katılımcısı, Ankara

Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı (KİHEP), kadınların özel ve kamusal alanlarda haklarını kullanabilmesi, hak ihlallerini önleyebilmesi ve toplumsal, hukuki ve siyasi değişime yönelik örgütlenmeler oluşturabilmesine katkıda bulunmak gibi bütüncül hedefler ışığında geliştirilmiştir.

1995 yılından bu yana Türkiye genelinde 15 binden fazla kadına ulaşan KİHEP, Türkiye ve dünyadaki en yaygın, sürdürülebilir ve kapsamlı insan hakları eğitim programlarından biridir. KİHEP, 2004 yılında uluslararası bir örgüt olan İşkence Mağdurları Merkezi'ne bağlı Yeni Taktikler Projesi çerçevesinde, “dünyada insan hakları konusunda kullanılan en iyi taktiklerden biri” olarak seçilmiştir. 1998-2012 yılları arasında ağırlıklı olarak Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) ile işbirliği içinde yürütülen KİHEP, 2011 yılında SHÇEK'in lağvedilmesinden bu yana belediyeler ve kadın örgütleri ile işbirliği içinde uygulanmaktadır. Yerel grup çalışmalarına ek olarak Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Türkiye Ofisi ile 2008-2017 yılları arasında, İŞKUR'un da zaman zaman ortak olduğu işbirlikleri çerçevesinde, mesleki eğitim kurslarına katılan veya bir işte çalışmakta olan kadınlara yönelik olarak KİHEP'ten uyarlanan eğitim ve seminer çalışmaları da gerçekleştirildi.

SAYILARLA KİHEP

1995'TEN BU YANA

2 pilot KİHEP Eğitici Eğitimi ve uygulaması gerçekleştirildi, programa son hali verildi.

11 KİHEP Eğitici Eğitimi düzenlendi.

16 binden fazla kadına ulaşıldı.

56 ilde ve Kıbrıs'ta uygulandı.

1000'e yakın KİHEP Grup Çalışması yapıldı.

25 belediye ve **20** yerel kadın örgütünün yanı sıra Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Türkiye Ofisi ve İŞKUR ile işbirlikleri geliştirildi.

13 Belediye ile KİHEP işbirliği Protokolü imzalandı.

15'ten fazla bağımsız yerel kadın örgütlenmesinin oluşmasına destek olundu.

SHÇEK, belediyeler ve kadın örgütlerinden **259** kişi Eğitici Eğitimlerine katıldı.

10 binlerce kadın, kadınların yasal, ekonomik, cinsel ve doğurganlık haklarını konu alan başta "Haklarımız Var!" kitapçık serisi, "Mor Dizi" belgeselleri ve "Kadınlarla Mor Bülten" dergisi olmak üzere çeşitli yayın ve materyallerden faydalandı.

KADININ İNSAN HAKLARI EĞİTİM PROGRAMI'NIN GELİŞTİRİLMESİ

“KİHEP
eğiticisi olmak,
hayatımın dönüm
noktalarından
biriydi.”

Grup Yönlendiricisi, İzmir

1993-1994 yıllarında Türkiye'de kadınların durumuna ilişkin yapılan bir araştırma, kadınların yasalarla tanınan ve korunan haklarını bilmediğini ortaya koymuştu.¹ Bu bulgu, bilinç yükseltme toplantılarının gerçekleştirilmesi fikrini doğurdu ve KİHEP'in ilk tohumları 1994 yılında atıldı.

İstanbul'un çeşitli semtlerinde yapılan ev ziyaretleri sırasında işlenen temel konu, aile içi şiddetti. Toplantıların olağanüstü ilgi görmesi, kadınların kolayca erişemediği çeşitli bilgileri de içeren, kapsamlı bir yaklaşıma gereksinim duyulduğunu göstermişti. Yapılan ihtiyaç saptaması çalışmaları kadınların genelde:

- ☉ Mevcut yasalardaki haklarını bilmediklerini,
- ☉ Yasalarla korunması gereken haklarını ve doğuştan kazanılan insan haklarını yaşama geçirecek beceri ve olanaklardan yoksun olduklarını,
- ☉ Geleneksel ve dini uygulamalara tabi olduklarını,
- ☉ Eğitim haklarından yararlanamadıklarını,
- ☉ Katı toplumsal cinsiyet rolleri yüzünden kısıtlandıklarını,
- ☉ Kadının insan hakları, hukuk sistemi, toplumsal cinsiyete ilişkin konular ve cinselliğe dair bilgileri içeren bir programa katılma konusunda çok açık ve istekli olduklarını ortaya koymuştu.

¹ <https://ailetoplum.aile.gov.tr/uploads/pages/bilim-serisi/20-aile-ici-siddetin-sebep-ve-sonuclari.pdf>

Toplantılarda kullanılan ilk metinlerin yanı sıra, iki temel eğitim materyali, *Artık Dur Demenin Zamanı Geldi!* adlı belgesel ve özellikle okuryazarlık düzeyi düşük kadınlara yönelik hazırlanan *Haklarımız Var!* kitapçığı geliştirildi. 1995 yılında İstanbul'un Ümraniye semtinde KİHEP'in ilk pilot uygulaması başladı ve ilk KİHEP Eğitici Eğitimi gerçekleştirildi. İlk pilot uygulama

tamamlandıktan sonra 15 modülden oluşan bir Eğitici El Kitabı geliştirilerek, 1997 yılında Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da ikinci bir pilot uygulamada kullanıldı. Her iki pilot uygulamadan sonra gerekli düzenlemeler yapıldı ve sahadan gelen talebe bağlı olarak kadın ve siyaset konusunu ele alan 16'ncı modülün hazırlanmasıyla 1998 yılında KİHEP Eğitici El Kitabı'na son hali verildi.

GENİŞ ÇAPLI PROGRAM UYGULAMASI VE KİHEP EĞİTİCİ EĞİTİMLERİ

Olabilecek en fazla sayıda program katılımcısına ulaşmak istendiğinden, 1998 yılında Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'yla (SHÇEK) bir protokol imzalandı. Türkiye çapında yaygınlaşmaya yönelik ilk resmi Eğitici Eğitimi, beş ilde SHÇEK'e bağlı çeşitli Toplum Merkezleri'nde çalışan sosyal hizmet uzmanı, psikolog ve sağlık meslek elemanlarıyla gerçekleştirildi.

KİHEP'in Toplum Merkezleri'nin koruyucu-önleyici çalışmalar yürütme amacına çok uygun olması ve uygulama sırasında hem meslek elemanlarından hem de katılımcılardan büyük ilgi görmesi, KİH-YÇ'nin KİHEP'i yaygınlaştırma yolundaki hedefiyle de birebir örtüşüyordu. Bu nedenle 1999, 2000, 2002, 2005, 2008, 2010, 2013 yıllarında birer tane, 2016 yılında iki tane ve 2017 bir tane olmak üzere 11 KİHEP Eğitici Eğitimi gerçekleştirildi. 2002 yılına kadar sadece SHÇEK çalışanları eğitime alınırken, sonrasında yerel kadın örgütlenmeleri ile belediyelerde profesyonel veya gönüllü çalışan katılımcılar da KİHEP Eğitici Eğitimleri'nde yer aldılar.

KİHEP eğitici olmak, eğitici eğitimini ve sonraki aşamaları başarıyla tamamlamakla mümkün oluyor. Eğitici eğitimine seçilmek için de kişilerin belli bazı kriterleri karşılıyor olması gerekiyor. On üç gün süren eğitici eğitimine katılanlar sonrasında yerelde bir grup açıp KİHEP'i uygulamaya başladığında, KİH-YÇ'den grup çalışmaları süresince kullanılan yayın ve materyal, destekleyici iletişim ve süpervizyon ziyaretleri gibi farklı biçimlerde destek alırlar. Yereldeki uygulamalar ve süpervizyon sürecini tamamlayanlar üç günlük bir Değerlendirme ve Gelecek Planlaması Toplantısına katılıp sertifikalarını alarak KİHEP eğitici olmaya hak kazanırlar.

KİHEP grup çalışmaları ile bilgi ve deneyim düzeyi artmış olan KİHEP eğiticileri bu aşamadan sonra, toplumsal cinsiyet ve kadın hakları konusunda bulundukları yerde ve kurumlarında kaynak bir kişi haline gelerek çevrelerine ve kurumlarına katkıda bulunurlar.

İlk zamanlarda yapılan iki pilot uygulama dışında bugüne dek gerçekleştirilen 11 adet KİHEP Eğitici Eğitimi'ne SHÇEK'ten meslek elemanları, belediyelerin kadın danışma merkezleri veya kadınlarla ilgili birimlerinde çalışanlar ve kadın örgütlerinden kadınlar olmak üzere toplam 259 kişi katıldı.

KİHEP DÖNGÜSÜ

KİHEP EĞİTİCİ EĞİTİMİ

Eğitici adayları, KİHEP Eğitici El Kitabı'ndaki her bir konunun üzerinden geçilen, ayrıca grup süreçleri ve grup yönetimi hakkında bilgilerin paylaşıldığı 13 günlük katılımcı bir eğitim programını tamamlar. Adaylar, eğitici eğitimi sonunda, yerel program uygulamasına yönelik bir plan geliştirir ve KİHEP Eğitici El Kitabı'nı da alarak illerine dönerler.

YEREL UYGULAMA VE SÜPERVİZYON

Eğitici adayları bulundukları yerde ve kurumlarında KİHEP gruplarını başlatır ve kendilerine grupla paylaşımları için yayınlar, belgesel filmler ve bazı materyaller gönderilir. Düzenli telefon görüşmeleri, süpervizyon ve saha ziyaretleriyle uygulama takip edilir ve eğitici adayları desteklenir. Bu süreçte gelişebilecek sorunlar beraberce çözülmeye çalışılır. Bütün eğitici adayları, sorularını paylaşıp daha deneyimli KİHEP eğiticilerinden geribildirim ve destek alabilecekleri KİHEP e-posta grubuna üye yapılıır.

DEĞERLENDİRME VE GELECEK PLANLAMASI TOPLANTISI

Bütün eğitici adaylarının grupları tamamlandığında veya tamamlanmak üzereyken, yerel program uygulamasını tartışmak üzere bir Değerlendirme Toplantısı düzenlenir. Eğitici adayları karşılaştıkları sorunları ve bunları nasıl çözdüklerini paylaşır, grup çalışmalarının çeşitli unsurları hakkında fikir alışverişinde bulunurlar. Eğitici adayları gelecekteki KİHEP uygulamalarına dair planlama ve yerel örgütlenme girişimlerini nasıl kolaylaştırabilecekleri konusunda beyin fırtınası yaparlar. Toplantı sonunda adaylara KİHEP Eğitici Sertifikası verilir.

KADININ İNSAN HAKLARI EYLEM AĞI

Çoğu KİHEP eğiticisi, yerel koşulları kadınlar açısından iyileştirmek için aktif sorumluluk üstlenir. Kadınların sorunlarına kadın bakış açısıyla yaklaşır, yaşadığı toplumu sosyal, yasal ve politik açılardan dönüştürmek amacıyla KİHEP'li kadınların örgütlenmesine destek olur. Yerel grup katılımcılarından bazıları mevcut kadın örgütlerine, belediyelerin kadın meclislerine veya siyasi partilerin kadın kollarına üye olur, bazıları da kendi bağımsız örgütlerini kurarak toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına ve kadının insan haklarının hayata geçirilmesine yönelik çabalara katkıda bulunur.

16 HAFTA SÜREN KİHEP'İN KONU BAŞLIKLARI

1. Tanışma ve İhtiyaç Saptaması

- Bu eğitim programından neler bekliyorum? Kadınlar olarak bir arada bir eğitim almak, uzun süreli bir grup çalışması yapmak bize neler kazandırır?

2. Kadının İnsan Hakları

- İnsan Hakları nedir, KADININ İnsan Hakları derken neden bahsediyoruz?
- Türkiye'de ve dünyada kadınların nasıl hakları var?

3. Anayasal Haklar ve Medeni Haklar

- Haklarımızı korumak devletin görevi midir? Anayasamız kadın hakları ve kadın-erkek eşitliği konusunda ne diyor?
- Medeni Kanun'da evlenme, evlilik birliğini yürütme, boşanma, çocuk velayeti, miras gibi haklarım nelerdir?

4. Kadına Karşı Şiddet ve Aile İçi Şiddet

- Kadına karşı şiddet nedir? Dayak dışında şiddet türü var mıdır?
- Kadınlar evde, işyerinde, sokakta nasıl ve neden şiddete maruz kalır?

5. Şiddete Karşı Stratejiler

- Şiddeti ortadan kaldırmak mümkün mü? Tek yol mahkemeler mi? Diğer yollar neler olabilir?
- Bu yolları kullanarak şiddeti nasıl durdururuz?

6. Kadının Ekonomik Hakları - I

- Ev işi, çocuk bakımı, yaşlı-hasta bakımı görev midir, iş midir? Ekonomiye, topluma katkıları nelerdir?
- Bu işleri kadın yapınca, neden karşılığı yoktur? Kadınlar evdeki bu işleri tek başlarına üstlenmeyi reddederlerse ne olur?

7. Kadının Ekonomik Hakları - II

- Gelir karşılığı çalışmak istiyor muyum? Kadınların iş hayatında hakları neler? Yasalarımız ne diyor?
- Yaşadığım ilde kadınların iş hayatına katılmasını sağlayan devlet kuruluşları, sivil toplum örgütleri var mı?

8. İletişim - I

- İletişim nedir? Konuşmak mı? Duymak mı? Dinlemek mi? Peki ya hepsi mi...?
- Kendimi ifade edebiliyor muyum? Karşımdakileri anlıyor muyum?

9. İletişim - II

- Karşıımızdakiyle farklı düşünüyorsak, farklı şeyler istiyorsak, iletişim biter mi? Bitmezse nasıl devam eder?

- Yargılamadan, yargılanmadan, karşılıklı saygı temeline dayalı iletişim nasıl kurulur?

10. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Duyarlı Çocuk Eğitimi ve Çocuk Hakları

- Kız çocuğumun haklarıyla, erkek çocuğumun haklarını eşit olarak nasıl koruyabilirim?
- Bana çocukken ayrımcılık yapılmış mı?
- Ben çocuklarıma karşı ayrımcılık yapıyor muyum?

11. Kadın ve Cinsellik - I

- Cinsellik konusunda nasıl konuşabiliriz, nasıl bilgi edinebiliriz?
- Bedenimizi, cinsel organlarımızı tanıyor muyuz?

12. Kadın ve Cinsellik - II

- Cinsellik, beden ve ruh sağlığımızı nasıl etkiler?
- Kadınlar bedensel ve cinsel haklarına nasıl sahip çıkarlar?

13. Kadın ve Doğurganlık Hakları

- Çocuk doğurup doğurmayacağımıza; doğuracaksa, ne zaman, kaç çocuk doğuracağımıza öz irademizle, kendimiz nasıl karar veririz?
- Hamilelik döneminde, doğum ve sonrasında ne gibi haklarımız var?
- Farklı doğum kontrol yöntemlerinin avantajları, riskleri ve yan etkileri nelerdir? Kendimize en uygun yöntemleri nasıl seçeriz?

14. Kadın ve Siyaset

- Bizimle ilgili kararları kim verir, kimler uygulamaya koyar? Biz kadınlar olarak bu sürecin ne kadar içindeyiz?
- Seçme ve seçilme haklarımızı etkin bir şekilde nasıl kullanabiliriz?
- Kadınlar için kararları alan, yasaları yapan, programları geliştiren ve uygulamaya koyanlar nasıl yine biz kadınlar olabiliriz?

15. Feminizm ve Kadın Hareketi

- Feminizm sadece birkaç kadının ileri sürdüğü bazı görüşler midir?
- Feminizmle ilgili önyargılar nelerdir? Gerçekler nelerdir?
- Dünyada ve Türkiye'de kadın hareketi kadının insan hakları için ne gibi mücadeleler vermiştir?

16. Kadın Örgütlenmesi

- İhtiyaçlarımız ve haklarımız için mücadele yolunda nasıl dayanışma kurarız?
- Nasıl örgütlenebiliriz?

KİHEP KRONOLOJİSİ

- **1993** • Kadının İnsan Hakları Projesi (KİHP) İstanbul'da başladı.
- **1993-1994** • Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu tarafından "Aile İçi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları" başlıklı bir araştırma yürütüldü.
- **1994** • İstanbul'un Ümraniye, Dudullu ve Kartal semtlerinde aile içi şiddet konulu ev toplantıları başlatıldı.
  - Aile içi şiddete maruz kalan ve eşinin çocuklarına cinsel tacizle karşı karşıya kalan üç kadının şiddeti sona erdirmek ve yeni bir yaşam kurmak için verdikleri çabayı anlatan 31 dakikalık *Artık Dur Demenin Zamanı Geldi!* isimli belgesel tamamlandı.
  - *Haklarımız Var!* kitapçığı yayınlandı ve kadınların yasal hakları ile ilgili bir kılavuz olarak çeşitli okuryazarlık düzeylerinden pek çok kadınla paylaşılmaya başlandı.
- **1995** • İstanbul'un çeşitli semtlerinde ev toplantıları devam etti.
- **1995-1996** • Sonraları *Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı (KİHEP)* adı verilen *Kadınlar İçin Yasal Okuryazarlık Programı*'nın ilk pilot Eğitici Eğitimi ve uygulaması İstanbul'un Ümraniye ve Gülsuyu semtlerinde gerçekleştirildi.
- **1996** • *Sıcak Yuva Masalı* kitabı yayınlandı. "Türkiye'de ve dünyada aile içi şiddete ve cinsel tacize maruz kalmalarına rağmen büyük bir çaba ve cesaretle yaşamda kalan ve savaşlarına devam eden kadın ve çocuklara" ithaf edilen kitap, ilk yıllardaki çalışmalarımızın bulgularının çoğunu bir araya getirdi.
- **1996-1997** • İstanbul'un Ümraniye semti ile Diyarbakır, Gaziantep ve Şanlıurfa'da *Kadın ve Hukuk: Türkiye'de Kadının Durumu* konulu saha araştırması gerçekleştirildi.
- **1997** • İstanbul'da devam eden uygulamaların yanı sıra, ikinci pilot KİHEP Eğitici Eğitimi ve uygulaması Diyarbakır, Gaziantep ve Şanlıurfa'da gerçekleştirildi.
  - Kadınlara karşı hak ihlalleri ve ayrımcılığın sonlandırılması amacıyla örgütlü kadın hareketi ile iş birliği içinde *Bekâret Kontrolüne Karşı Kampanya* başlatıldı. Kampanya sonunda bekâret kontrollerine idari yasak getirildi.
- **1997-1998** • *Ev İçi Şiddete Karşı Koruma Emri Yasası İçin Kampanya* yürütüldü, kampanya sonunda *4320 Sayılı Koruma Emri Yasası* kabul edildi.
  - İki pilot uygulamanın ardından gerekli düzenlemeler yapılarak tüm ihtiyaç saptamalarında kadınlar tarafından dile getirilen konuları ayrı ayrı ele alan, 350 sayfa ve 16 modülden oluşan *Kadının İnsan Hakları Eğitimi Eğitici El Kitabı* saha uygulamaları için hazır hale getirildi.
  - *Haklarımız Var!* kitapçığının beşinci basımı yapıldı.
- **1998** • Kadının İnsan Hakları Eğitimi'ni Türkiye'nin her yanındaki kadınlara ulaştırmak amacıyla, Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'yla (SHÇEK) iş birliği protokolü imzalandı.
  - SHÇEK ile işbirliği içinde 5 ilden 19 kadının katılımıyla ilk KİHEP Eğitici Eğitimi gerçekleştirildi.
  - Çanakkale ELDER-Kadın Danışma Merkezi, 1998 yılında KİHEP'e katılan kadınlar tarafından kuruldu. ELDER, KİHEP katılımcıları tarafından örgütlenen ilk bağımsız kadın örgütü oldu.
- **1999** • 11 ilden 25 kadının katılımıyla 2'nci KİHEP Eğitici Eğitimi İstanbul'da gerçekleşti.
  - Yürüttüğümüz çalışmalar ve programlarla toplumsal cinsiyet eşitliği ve toplumsal adalet alanlarında sağlanan ilerlemeye sunduğumuz katkılar nedeniyle *Kalkınmada Kadın Hakları Derneği (AWID) Öncü Çözümler Ödülü*'ne layık görüldük.
- **2000** • 14 ilden 23 kadının katılımıyla 3'üncü KİHEP Eğitici Eğitimi İstanbul'da gerçekleştirildi.
- **2000-2001** • *Türk Medeni Kanunu*'nda değişiklik talebiyle *Tam Eşitlik İçin Kampanya* yürütüldü, kampanya sonunda kanundaki pek çok maddede tam eşitlik sağlandı.
  - *Cinselliğimiz Var!* ve *Doğurganlık Haklarımız Var!* kitapçıkları yayınlandı.
- **2001** • *Kadın Bakış Açısından Türk Ceza Kanunu Reformu Kampanyası* başlatıldı.
- **2002** • 4'üncü KİHEP Eğitici Eğitimi'ni gerçekleştirdik. İlk kez bağımsız kadın örgütlerinden kadınlar da eğitici eğitimine katılarak grup yönlendiricisi oldular. Kadınlarla Dayanışma Vakfı (KADAV) ve Diyarbakır Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin (DİKASUM) yanı sıra, KİHEP sonucunda örgütlenen Çanakkale ELDER ve Van Kadın Derneği (VAKAD), KİHEP'in kurumsal ortakları arasına katıldılar.
  - Ekim itibarıyla KİHEP 28 ilde uygulanmaya başladı.
  - Yeni Haklarımız Var! kitapçığı yayınlandı.

- **2003** • İstanbul'da ilk KİHEP Ulusal Koordinasyon Toplantısı'nı gerçekleştirdik.
• KİHEP'in sistematik bir araştırma ile bir bütün olarak değerlendirilmesinin bize, katılımcılara, grup yönlendiricilerine ve uygulama ortaklarımıza yararlı olacağına ve programı ileriki yıllarda nasıl şekillendirebileceğimiz ve geliştirebileceğimiz konusunda hepimize yol gösterebileceğini düşünerek bağımsız bir değerlendirme çalışması yürüttük. Bunun sonucunda *Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı Bağımsız Değerlendirme Raporu* yayınlandı.
- **2004** • KİHEP, İşkence Mağdurları Merkezi adlı uluslararası örgütün *İnsan Haklarında Yeni Taktikler* projesi kapsamında "dünyada insan hakları konusunda kullanılan en iyi taktiklerden biri" olarak seçildi.
• Üç yıl boyunca koordinasyonunu yürüttüğümüz *Kadın Bakış Açısından Türk Ceza Kanunu Reformu Kampanyası* için Türkiye'nin her yerinden 30 örgütün katılımıyla *TCK Kadın Platformu* oluşturuldu. Kampanya, kanunun kadınlara ilişkin bakış açısını değiştirdi ve TCK'da 30 yasa maddesi değiştirilerek cinsel ve bedensel haklar yasal güvence altına alındı.
- **2005** • 12 ilden 20 kadının katılımıyla 5'inci KİHEP Eğitici eğitimi gerçekleştirildi.
• KİHEP, Antalya'da kadın polisler, Bursa'da sağlık çalışanları, Eskişehir'de öğretmenler olmak üzere, yerelde çeşitli meslek gruplarına mensup kadınlarla uygulanmaya başladı.
• KİHEP grupları, bölgesel ve ulusal düzeyde dayanışma ve iletişim ağları oluşturmaya başladı.
- **2006** • KİHEP'e katılarak haklarının farkına varıp yaşamlarını değiştiren kadınların yaşam öykülerini konu alan ve NTV iş birliğiyle hazırlanan 12 bölümlük **Kadınlarla Mor Dizi** belgeseli yayına girdi.
• KİHEP eğitici, katılımcı ve ortaklarının deneyim, duygu ve düşünceleri ile haberlerini paylaşabilecekleri *Kadınlarla Mor Bülten*'in ilk sayısı yayınlandı.
- **2007** • SHÇEK ile kurumsal iş birliği protokolü 10 seneyi kapsayacak şekilde yenilendi.
• 3'üncü KİHEP Ulusal Değerlendirme ve Koordinasyon Toplantısı gerçekleştirildi.
• *KİHEP Eğitici El Kitabı*'nı güncellemek amacıyla çalışma toplantıları düzenlendi.
• *TCK'da Cinsel Haklarımız Var!* kitapçığı yayınlandı.
- **2008** • 6'ncı KİHEP Eğitici Eğitimi'ni gerçekleştirdik.
• Ayvalık Bağımsız Kadın İnisiyatifi kurumsal ortaklarımız arasına katıldı.
• İç Anadolu ve Marmara Bölgesel Koordinasyon ve Değerlendirme toplantılarını gerçekleştirdik.
- **2009** • Ege, Akdeniz, Karadeniz, Güney ve Doğu Anadolu Bölgesel Koordinasyon ve Değerlendirme toplantılarını gerçekleştirdik.
• Ankara'da kamu kurumlarının katılımıyla **KİHEP 15. Yıl Etkinliğini** gerçekleştirdik.
• Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı Aile İrşat ve Rehberlik Büroları'yla iş birliği içerisinde Kur'an kursu öğreticilerinin katılımı olduğu KİHEP çalışmaları başlattık.
• İŞKUR ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından yürütülen *Kadınlar İçin Daha Çok ve İnsana Yakışır İş İmkânı Projesi* kapsamında İŞKUR'un meslek edindirme kurslarına katılan 720 kadınla KİHEP çalışmaları gerçekleştirdik.
- **2010** • Koordinasyonunu yürüttüğümüz Müslüman Toplumlarda Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu (CSBR) tarafından, uluslararası eşzamanlı *Ortak Mücadele Hep Birlikte Kampanyası*'nın ikincisi düzenlendi. Kampanyayı, Türkiye'de yaygın olarak (İstanbul, Van, Diyarbakır, Çanakkale, Muğla, Ankara, İzmir, Antalya, Hatay) örgütleyen KİHEP'liler "Cinsel haklar insan haklarıdır!" dedi.
• *KİHEP Eğitici El Kitabı*'nı yeni gelişmelere uygun olarak güncelledik.
• 7'nci KİHEP Eğitici Eğitimi gerçekleştirildi ve KİHEP ağına yedi yeni il ve Kuzey Kıbrıs eklendi.
• *Emek Piyasasında Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Doğru: İş ve Aile Yaşamını Uzlaştırma* adlı kitap yayınlandı. Kitap, çocuk, yaşlı, hasta, engelli gibi bakıma muhtaç aile bireylerinin bakım hizmetlerine yönelik uygulamaları içeren uzlaştırma politikaları açısından Türkiye'nin durumunu ortaya koyuyor ve İsveç, Hollanda, Fransa, İspanya, Kore ve Meksika'dan bu konudaki deneyimleri aktarıyor.
- **2011** • Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı ile SHÇEK lağvedilerek, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) kuruldu . KİHEP uygulamaları kapsamında 1998'den beri yürürlükte olan SHÇEK ile iş birliği protokolümüz ASPB'ye devrildi.
• İkinci kez yapılan KİHEP Bağımsız Değerlendirme Araştırması'nın saha çalışması, analiz ve raporlama aşamaları tamamlandı.
• 14'üncü Kadın Sığınakları ve Danışma/Dayanışma Merkezleri Kurultayı'na farklı illerden KİHEP eğiticilerimizle beraber katıldık.

KİHEP KRONOLOJİSİ

- **2011-2012** • *Ailenin Korunmasına ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Yasa* ile ilgili kampanyayı yürüten Şiddete Son Kadın Platformu içinde aktif yer aldık. Yasa, 8 Mart 2012'de yürürlüğe girdi.
• *12'nci AWID Forumu*'nun Uluslararası Planlama Komitesi'nde yer aldık.
- **2012** • Beş yıldır düzenli yayınladığımız *Mor Bülten*'in 15'inci sayısı yayınlandı.
• Düzenlenen KİHEP Değerlendirme ve Koordinasyon Toplantısı ile bir sonraki yılın KİHEP grup çalışmaları ve yeni iş birliklerini planladık.
• 35 KİHEP eğiticisiyle birlikte *12'nci AWID Forumu*'na katıldık.
• *KİHEP Bağımsız Değerlendirme Raporu* tamamlandı.
• ILO Türkiye Ofisi ile işbirliği içinde 3 ayrı ilde 1200 şirket ve fabrika çalışanı kadın ve erkeğe yönelik seminer çalışmaları gerçekleştirildi.
- **2013** • *KİHEP Eğitici El Kitabı* güncellendi.
• Belediyelerin kadın danışma merkezleri ve kadın örgütlerinden temsilciler ile bağımsız kadınların katılımıyla 8'inci KİHEP Eğitici Eğitimi gerçekleştirildi.
• KİHEP Eğitici Eğitimi'ne katılan toplam kadın sayısı 191'e ulaştı.
• KİHEP Kuzey Kıbrıs'ta uygulanmaya başladı.
• Yeni belediyelerin yanı sıra Kıbrıs'tan Feminist Atölye (FEMA), Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi ve Muş Kadın Çatısı Derneği KİHEP kurumsal ortakları arasına katıldı.
• Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ve Ziraat Odaları Birliği ile iş birliği içinde Kadın Çiftçilerin Desteklenmesi projesi kapsamında seminer verecek kişilere beş günlük bir eğitim verildi.
• Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Hakkari İl Müdürlüğü çalışanlarına yönelik beş günlük bir eğitim verildi.
- **2014** • KİH-YÇ'nin 20'nci yılı için *Kadınlarla Mor Bülten 20'nci Yıl Özel Sayısı* yayınlandı.
• *Haklarımız Var!* kitapçık serisi Kürtçe'ye çevrildi, basıldı ve dağıtıldı.
• *Mor Dizi* belgeseli Kürtçe seslendirildi.
• KİHEP'in çift dilli uygulaması konusundaki pilot çalışma başlatıldı.
- **2015** • KİHEP'e katılan kadın sayısı 13 bini aştı.
• *Kadınlar İçin Daha Çok ve Daha İyi İşler Projesi* kapsamında mesleki eğitim alan kadınlara yönelik hak bilinci eğitimlerini uygulamak amacıyla Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ile sözleşme imzalandı.
• 50'ye yakın KİHEP eğiticisinin katılımıyla KİHEP Kampı gerçekleştirildi.
- **2016** • 9'uncu KİHEP Eğitici Eğitimi gerçekleştirildi. Eğitime İzmir ve Aydın illerindeki 10 belediyenin kadın çalışanları ve bağımsız kadın örgütlerinden 24 kişi katıldı.
• 10'uncu KİHEP Eğitici Eğitimi ILO ile iş birliği içinde gerçekleştirildi.
• KİHEP Eğitici Eğitimi'ne katılan toplam kadın sayısı 233'e ulaştı.
• ILO ile işbirliği içinde *Kadınlar İçin Daha Çok ve Daha İyi İşler Projesi* kapsamında 10 modülden oluşan KİHE Eğitici El Kitabı geliştirildi.
• Muş Kadın Çatısı Derneği ile işbirliği içinde 15-18 yaş arasındaki kız çocuklarına yönelik *Genç Kızları Güçlendirme Programı* için 10 modülden oluşan bir *Eğitici El Kitabı* taslağı geliştirildi.
• *KİHEP Eğitici El Kitabı* güncellendi.
• *Haklarımız Var!* kitapçık serisinin bir parçası olarak *Ekonomik Haklarımız Var!* kitapçığı hazırlandı, basıldı ve dağıtıldı.
• İzmir Güzelbahçe Belediyesi, Seferihisar Belediyesi, Balçova Belediyesi, Gaziemir Belediyesi, Karşıyaka Belediyesi ve Aydın Kuşadası Belediyesi ile KİHEP Kurumsal İş Birliği Protokolü imzalandı.
• KİHEP saha uygulamaları kapsamında iş birliği yapılan belediye sayısı 25'e ulaştı.
• KİHEP'e katılan kadın sayısı 56 ilde ve Kuzey Kıbrıs'ta yapılan 750 grup çalışmasıyla 14 bini aştı.
• ILO işbirliğinde Ankara, Bursa ve İstanbul'daki bazı belediyelerle birlikte yürütülen Kadının İnsan Hakları Eğitimi (KİHE) grup çalışmalarıyla 827 kadına ulaşıldı.

KİHEP KRONOLOJİSİ

- 2017** • 11'nci KİHEP Eğitici Eğitimi 26 kişinin katılımıyla gerçekleştirildi.
  - KİHEP Eğitici Eğitimi'ne katılan kadın sayısı 259'a yükseldi.
  - İzmir Büyükşehir Belediyesi, Karabağlar Belediyesi (İzmir), Kadıköy Belediyesi (İstanbul) ve Çankaya Belediyesi (Ankara) ile KİHEP Kurumsal İş Birliği Protokolü imzalandı. Protokolü imzalayan belediye sayısı 10'a yükseldi.
  - ILO ortaklığındaki *Kadınlar İçin Daha Çok ve Daha İyi İşler Projesi* kapsamında gerçekleştirilen **Eşitliği Destekliyorum** başlıklı 18 seminere proje ortağı belediyelerde ve özel sektörden şirketlerde çalışan 1345 kadın ve erkek katıldı.
  - Çankaya Belediyesi, Kadıköy Belediyesi ve Karabağlar Belediyesi çalışanı 450 kadın ve erkeğe yönelik **Toplumsal Cinsiyet Eşitliği** Seminerleri gerçekleştirildi.
  - *KİHEP Eğitici El Kitabı* güncellendi.
- 2018** • KİHEP'ten yararlanan kadın sayısı 15 bini aştı.
  - KİHEP Kurumsal İşbirliği Protokolü, Narlıdere Belediyesi (İzmir), Şişli Belediyesi ve Avcılar Belediyesi (İstanbul) ile imzalandı. Protokolü imzalayan belediye sayısı 13'e yükseldi.
  - 11. KİHEP Eğitici Eğitimi Değerlendirme ve Planlama toplantısı gerçekleştirildi.
  - Yerel düzeyde işbirliği yaptığımız kurumlardaki 450 kadın ve erkeğe yönelik **Toplumsal Cinsiyet Eşitliği** Seminerleri gerçekleştirildi.
  - Üçüncü kez yapılan KİHEP Bağımsız Değerlendirme Araştırması kapsamında saha çalışması, analiz ve raporlama süreci başlatıldı.
  - KİHEP veritabanı programı yenilendi.
- 2019** • Türkiye çapında 40 KİHEP grup tamamlandı, bu çalışmalara 600 kadın katıldı.
  - 1998'den bu yana KİHEP'ten yararlanan kadın sayısı 16 bini aştı.
  - KİHEP, KİHE ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği (TCE) Seminerleri'nin 2012-2018 dönemindeki etkilerini ölçen Bağımsız Etki Değerlendirme Araştırması tamamlandı
  - Araştırma Raporu Türkçe ve İngilizce olarak yayınlandı.
  - 18-25 yaş arasındaki genç kadınların yararlanması için Genç KİHEP başlıklı yeni bir eğitim programı geliştirildi ve pilot uygulaması başlatıldı.
  - 450 KİHEP katılımcısı ve eğiticisinin katıldığı KİHEP Şenliği gerçekleştirildi.
  - 66 KİHEP eğitimcimizin katılımı ile KİHEP Eğitici Buluşması gerçekleştirildi.
  - Çeşitli ortaklarımız ile işbirliği içinde gerçekleştirdiğimiz 12 TCE Semineri ile 616 kadın ve erkeğe ulaşıldı.
  - 2017'den bu yana 49 TCE semineri gerçekleştirildi ve 2720 kadın ve erkeğe ulaşıldı.
  - Şiddetsiz İletişim ve Ekonomik Haklar konulu 2 seminer programı için pilot çalışmalar başlatıldı.
  - Karşıyaka Belediyesi ve Avcılar Belediyesi ile KİHEP Kurumsal İşbirliği Protokolü yenilendi.
  - Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği ile TCE Seminerleri uygulaması konusunda işbirliği geliştirildi.

KİHEP YAYINLARI VE EĞİTİM MATERYALLERİ

KİH-YÇ, KİHEP'in ilk tohumlarının atıldığı yıllardan bu yana, KİHEP eğitici ve katılımcılarından gelen talep ve ihtiyaçlar doğrultusunda çok sayıda yayın ve eğitim materyali geliştirdi. Kadının insan haklarına ilişkin bilgi ve belgeler, her eğitim düzeyinden kadının rahatça anlayıp erişebileceği şekilde hazırlanır ve yazılı, görsel veya dijital ortamda kullanıma sunulur. KİHEP grup çalışmalarını destekleyen bu materyallerden "*Haklarımız Var!*" kitapçık serisi ve "*Mor Dizi*" belgeseli gibi yayınlarımız aynı zamanda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Seminer katılımcıları ile talep eden kadın örgütleri, özel şirketler ve belediyeler ile paylaşılır.

KİHEP Eğitici El Kitabı: Eğitici Eğitimi'ni tamamlamış olan KİHEP eğitimcilerinin sahada uygulayacakları grup çalışmalarını destekleyen, 16 modülden oluşan rehber kitap.

KİHE Eğitici El Kitabı: ILO ile işbirliği kapsamında hazırlanan ve meslek eğitimi alan kadınlarla yapılan grup çalışmalarında kullanılan, 10 modülden oluşan rehber kitap.

Destekleyici Materyaller: Grup çalışması sırasında katılımcılara dağıtılmak üzere her modüle özgün ekler ve görsel-işitsel ek materyaller.

KİHEP Alıştırma Kitabı: Eğiticileri oturumlarda daha katılımcı ve etkin bir grup çalışması yapma konusunda destekleyen, çeşitli oyun ve alıştırma içerikli kaynak kitap.

Haklarımız Var! Kitapçık Serisi (Türkçe ve Kürtçe): Dört kitapçıktan oluşan, kadınların haklarını sade bir dille ve bol görselle aktaran kitapçık serisidir. Kitapçıklar kadınların Medeni Kanun, Ceza Kanunu ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun gibi yasalardaki haklarını, cinsel ve bedensel sağlık haklarını ve iş kanunları kapsamında ekonomik haklarını içerir.

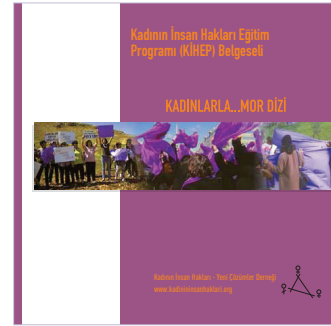

1. Haklarımız Var! (Türkçe ve Kürtçe) 2. Cinselliğimiz Var! (Türkçe ve Kürtçe) 3. Doğurganlık Haklarımız Var! (Türkçe ve Kürtçe) 4. Ekonomik Haklarımız Var!

“Bu eğitimin arkasından kendi işyerimi açmak ya da ücretli işte çalışmak ve ekonomik özgürlüğüme kavuşmak istiyorum,,

KİHEP Katılımcısı, Ankara

Kadınlarla Mor Dizi Belgesel Serisi (Türkçe ve Kürtçe): NTV kanalı ile işbirliği sonucu çekilen 12 bölümlük bu belgesel, Türkiye'nin dört bir yanında KİHEP'le birlikte yaşamını dönüştüren sayısız program katılımcısının öykülerinden oluşuyor. Yirmi dakikalık bölümlerden oluşan belgesel, KİHEP grup çalışmalarında uygun bölümdeki konuyla örtüşen modülün işlendiği oturumda gösterilir. Mor Dizi ayrıca Kürtçenin Kurmanci lehçesine çevrilerek seslendirildi.

Kadınlarla Mor Bülten: Bir süreli yayın olan ve altı ayda bir yayımlanan Kadınlarla Mor Bülten dergisi, 2006 yılında çıkan ilk sayısından beri hem KİHEP eğitimcilerine hem de katılımcılarına kendilerini kendi sözleriyle ifade edebilecekleri bir alan sağlamaktadır. Bültende KİHEP uygulamalarının yanı sıra KİH-YÇ'den, ulusal ve uluslararası kadın hareketinden haberler, yürütülmekte olan kampanyalara ilişkin bilgiler ve kadın hareketinin gündemindeki konular da yer aldı. Mor Bülten, 2020 yılından itibaren 3 ayda bir E-Bülten olarak yayınlanacak.

GENÇ KİHEP

KİH-YÇ sahadan gelen talepler doğrultusunda, 2019'da yeni bir eğitim programı geliştirdi ve pilot uygulamasını başlattı. Genç KİHEP, 18-25 yaş arasındaki genç kadınların haklarıyla ilgili bilgilerinin artırılması ve bireysel güçlenmelerine katkıda bulunmayı amaçlıyor. Program her hafta bir defa uygulanan 12 modülden oluşuyor.

KİHEP KURUMSAL İŞBİRLİKLERİ

BELEDİYELER İLE İŞBİRLİKLERİ

KİH-YÇ, KİHEP uygulamaları kapsamında özellikle 2012'den itibaren belediyelerin kadın danışma merkezlerinde veya sosyal yardım birimlerinde çalışmakta olan belediye çalışanı kadın personele yönelik 2013 ve 2016 yıllarında 3 ayrı KİHEP eğitici eğitimi düzenleyerek, bu belediyeler ile kurumsal işbirlikleri başlattı. Çoğu İzmir merkezli olan 25'ten fazla belediye ile devam etmekte olan bu işbirliklerinin bazıları kurumsal bir hale geldi. 2016 ve 2017 yıllarında İzmir Büyükşehir Belediyesi, Güzelbahçe Belediyesi, Seferihisar Belediyesi, Balçova Belediyesi, Gazimir Belediyesi, Karşıyaka Belediyesi, Karabağlar Belediyesi, Narlıdere Belediyesi, Aydın Kuşadası Belediyesi, İstanbul Kadıköy Belediyesi, Şişli Belediyesi ve Avcılar Belediyesi ile Ankara Çankaya Belediyesi olmak üzere toplam 13 belediye ile KİHEP Kurumsal İşbirliği Protokolü imzalandı.

“Bu eğitimler sayesinde kendimin değiştiğini düşünüyorum. Çocuklarıma davranışımın değiştiğini düşünüyorum. Bende bir şey değişince çocuğum da değişiyor. Onların yetiştirecekleri çocuklar da... Halkadan kastettiğim bu! Bugünden yarına değişecek bir şey değil ama KİHEP kimin hayatına dokunursa deniz yıldızı misali çoğalıyor.”

KİHEP Katılımcısı, Diyarbakır

KADIN ÖRGÜTLERİYLE İŞBİRLİKLERİ

KİH-YÇ doğal ortakları olarak gördüğü yerel kadın örgütleriyle kalıcı işbirlikleri kurmaya özel çaba sarf eder ve sadece KİHEP uygulamaları konusunda değil, aynı zamanda ulusal ve uluslararası kadın ağlarında birlikte hareket etmeye de öncelik verir. Yerel KİHEP uygulamaları, özellikle de daha önce hiçbir kadın örgütünün olmadığı yerlerde yeni ve bağımsız kadın örgütlerinin kurulmasında çok etkili oldu. Ayrıca, KİHEP'li kadınlar var olan kadın örgütlerinin gelişmesine de katkıda bulundu. Bu örgütlenmeler genelde daha sonra KİH-YÇ'nin kurumsal ortağı haline gelerek üyelerinden birini veya birkaçını KİHEP uygulamaya başladı. Şu ana kadar onlarca kadın örgütüyle kurulan bu işbirlikleri kadınların yerelde güçlenmesine katkıda bulunmaya devam ediyor.

Çanakkale Kadın El Emegi Değerlendirme Derneği'nden kadınlar

Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği ile İşbirliği Protokolü imzalarken

*“Artık
susmuyorum,
korkmuyorum.”*

KİHEP Katılımcısı, Ankara

*“Sorunlar
ortada,
çözüm
dayanışmada...”*

KİHEP Eğiticisi, Mersin

Doğu ve Güneydoğu İş Kadınları Derneği'nden kadınlar

ULUSLARARASI ÇALIŞMA ÖRGÜTÜ (ILO) TÜRKİYE OFISI İLE İŞBİRLİĞİ

KİH-YÇ, meslek eğitimi almakta olan veya bir işte çalışan kadınların hak bilinci geliştirmesine katkıda bulunmak amacıyla ILO ve İŞKUR ile 2008'den bu yana işbirlikleri geliştirdi. Bu doğrultuda 2013 yılından bu yana sürdürülen ve 2015 yılında ILO ile imzalanan anlaşma çerçevesinde yürütülen proje kapsamında, pilot iller olan İstanbul, Ankara ve Bursa'daki altı belediye ile işbirliği içinde “Mesleki Eğitim Kurslarına Katılan Kadınlar için Kadının İnsan Hakları Eğitimi (KİHE)” isimli KİHEP'ten uyarlanmış 10 haftalık bir eğitim programı uyguladık. Bu kapsamdaki grup çalışmalarından 830 kadın yararlandı ve “Eşitliği Destekliyorum” başlıklı 18 seminere özel sektör ve ortak belediyelerden 1300'ü aşkın kadın ve erkek çalışan katıldı.

*“KİHEP'in bana diğer kadın mücadelesi
içindeki yol ve yöntemlerden farklı gelen yönü
kadının tüm yaşamına dokunuyor olması.”*

Grup Yönlendiricisi, İstanbul

KİHEP'İN ETKİSİ

Genel etkilere baktığımızda KİHEP sonrasında katılımcıların kendilerini çok farklı alanlarda geliştirdiği görülüyor. KİH-YÇ, bu gelişimi görmek amacıyla 2003 yılından beri belirli aralıklarla bağımsız uzmanlar aracılığıyla etki değerlendirme araştırmaları yaptırıyor. Son olarak 2012-2018 yılları arasında KİHEP grup çalışmasını tamamlayan kadınlarla yapılan ve 2019 yılında yayınlanan Bağımsız Etki Değerlendirme Araştırması Raporu sonuçlarına göre:

- 10 kadından 9'u KİHEP'in yasal haklarını öğrenme konusunda kendilerine katkı sağladığını (%86);
- 10 kadından 8'i KİHEP'in kişisel gelişim ve dönüşümüne katkıda bulunduğunu (%85);
- 10 kadından 8'i ev içi ve ev dışı kadına karşı şiddetle mücadele etme konusunda KİHEP'in olumlu katkı sağladığını (%84);
- 10 kadından 7'si kadın derneklerine üye veya gönüllü olduklarını (%67);
- 10 kadından 6'sı gelir karşılığında çalışma hayatına geri döndüğünü veya çalışmaya başladığını (%59),
- 10 kadından 6'sı eğitim hayatına yeniden başladığını (%62) dile getirmişler.

Katılımcılar arasında her 10 kadından 8'i KİHEP sayesinde birçok açıdan bireysel dönüşüm yaşadıklarını ifade etmişler.

- 10 kadından 9'u özgüveninin arttığını (%90);
- 10 kadından 9'u kendisini daha güçlü ve donanımlı hissettiğini (%88);
- 10 kadından 9'u artık kendisini daha iyi ifade ettiğini (%88);
- 10 kadından 9'u toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizlikler konusunda farkındalıklarının arttığını (%87);
- 10 kadından 8'i bu eşitsizliklere karşı mücadele etmeye başladığını (%81);
- 10 kadından 8'i bedenyle daha barışık olduğunu (%85);
- 10 kadından 8'i kendi cinselliği ile daha barışık olduğunu (%84) belirtmişler.

Katılımcı kadınlar KİHEP'in çocukları ve eşleriyle ilişkilerini iyileştirdiğini dile getirmiş:

- 10 kadından 9'u çocuklarını toplumsal cinsiyete duyarlı bir şekilde yetiştirme konusundaki bilgi ve donanımının arttığını (%86);
- 10 kadından 8'i çocuklarıyla iletişiminin iyileştiğini (%84);
- 10 kadından 7'si eşi/partneriyle iletişiminin güçlendiğini (%71) ifade etmişler.

1995 YILINDAN BU YANA KİHEP'İN UYGULANDIĞI İLLER

Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı'nın,
KİHEP'in kadınlar açısından değerini görüp
uygulanmasına ve yaygınlaşmasına olanak sağlayan
tüm program ortaklarımıza...

KİHEP'in Türkiye'nin dört bir yanına yayılmasında
özveriyle çalışan tüm KİHEP eğitimcilerine...

En çok da KİHEP'e katılarak programı
zenginleştiren ve KİHEP'i kendi yaşamlarını
dönüştürmek için kullanan bütün kadınlara...

TEK TEK TEŞEKKÜR EDERİZ.